

Reflekterande del, 4 hp, av självständigt arbete (examensarbete), 15 hp,
för uppnående av konstnärlig kandidatexamen i musik

LUNDS
UNIVERSITET

MUSIK-
HÖGSKOLAN
I MALMÖ

Pixabay 1, u.å

En studie i nordisk jazz

Eskil Roos | 2024

Jazz/improvisation
Handledare: Samuel Hällkvist

Bakgrund

- Har jag ett nordiskt sound, och vad innebär det?
- Vad kopplas begreppet “nordisk jazz” till?

Vad som finns att finna om nordisk jazz

- Folkmusikinfluenser.

Picryl 1, u.å

Picryl 2, u.å

- Amerikansk jazz möter nordisk musik.

Syfte

- Att ta reda på hur nordiska jazzmusiker använder begreppet “nordisk jazz”? - Vad har de för referenser och ingångsvinklar till detta vaga begrepp?
- Att artikulera en djupare förståelse för begreppet nordisk jazz genom att lyfta fram dess kännetecken och referenser.
- Att utveckla mitt eget nordiska jazz-sound som musiker och kompositör.

LUNDS
UNIVERSITET

MUSIK-
HÖGSKOLAN
I MALMÖ

Frågeställningar

- Hur beskriver intervjuade jazzmusiker i Norden nordisk jazz?
- På vilket sätt förhåller sig deras beskrivningar till mina analyser av:
 - A: i intervjuerna omnämnda album.
 - B: Spotifys spellistor “Svensk Jazz” och “Nordic Jazz”.
- Vilka musikaliska strategier kan jag använda för att utveckla mitt nordiska jazz-sound?

Avgränsningar

- Samtliga 5 intervjupersoner är medelålders män från Sverige, Norge och Estland och är pianister.
- Intervjupersonerna valdes utifrån tillgänglighet och min personliga kännedom och smak.
- Musik som jag analyserat är avgränsad till Spotifys spellistor Nordic Jazz och Svensk jazz - samt till omnämnda album av intervjupersonerna.

Metod 1

- Intervjuer med pianisterna Kristjan Randalu, Martin Berggren, Jacob Karlzon, Espen Berg och Klas-Henrik Hörngren.
- Inspelade och semistrukturerade intervjuer via Zoom under februari och mars 2024.

Metod 2

- Musikalisk analys av nordisk jazz - omnämnda album samt Spotifys spellistor “Nordic Jazz” och “Svensk Jazz”.
- Några viktiga karaktärsdrag jag lyssnar efter är bland annat inom harmonik, rytmik, form, sound, improvisation.

Intervjuresultat - karaktärsdrag

Hur beskriver intervjuade jazzmusiker i Norden nordisk jazz?

- Vad är nordisk jazz inte?
 - Swing, blues, amerikanska standards.
- Mycket luft och andrum (och reverb).
- En klangmedvetenhet, och en atmosfär. Att fånga landskap och känslor i musiken.
- Oftare treklångsbaserad än fyrklångsbaserad, med mindre färgtoner, och isåfall exempelvis add4 eller add2.
- En ifrågasättande inställning.

Intervjuresultat - karaktärsdrag

- Rak underdelning.
- Inte så mycket II-V-I, mer rörelse i steg eller terser.
- ECM.
- Inte lika mycket kromatik, särskilt i improvisation.
- Folkmusikinspirerat.
- Mycket moll och vemod, en spegling av vår kultur, historia och kynne?

LUNDS
UNIVERSITET

MUSIK-
HÖGSKOLAN
I MALMÖ

Intervjuresultat - karaktärsdrag

- Oftare andra toner i basen än grundtonen.
- Lyriskt och fokus på långa melodiska linjer.
- Ofta rubato, eller rubatoelement.

Resultat från musikanalys - karaktärsdrag

Ur egen analys som inte bekräftas så mycket i intervjuer.

- Längre tema i förhållande till improvisationsdel.
- Ofta friare trumspel.
- Mycket egenskriven musik.
- Eventuellt lägre grundtempo.
- Ofta modala skiften mellan olika tonala centrum.
- Udda taktarter och ostinaton.
- Mer varierad form.

Intervjuresultat - utveckla sound

Hur kan jag utveckla mitt eget nordiska jazz-sound?

- Exkludering - konsten att begränsa sig.
- Att hitta sitt sound är en långsiktig process.
- Att komma bort från sin tekniska reflex.
- Att komma bort från en eventuell agenda.
- Den egna skapandeprocessen.

LUNDS
UNIVERSITET

MUSIK-
HÖGSKOLAN
I MALMÖ

Intervjuresultat - utveckla sound

- Att hantera den eventuella stressen av att i musiken aldrig kunna bli “färdig”?
- Positiv press.
- Att varken över- eller underprestera.
- “By heart” eller med noter?
- Hitta riktning och inspiration i andra genrer.
- Vikten av överraskning.
- Vikten av att acceptera att man har en röst.

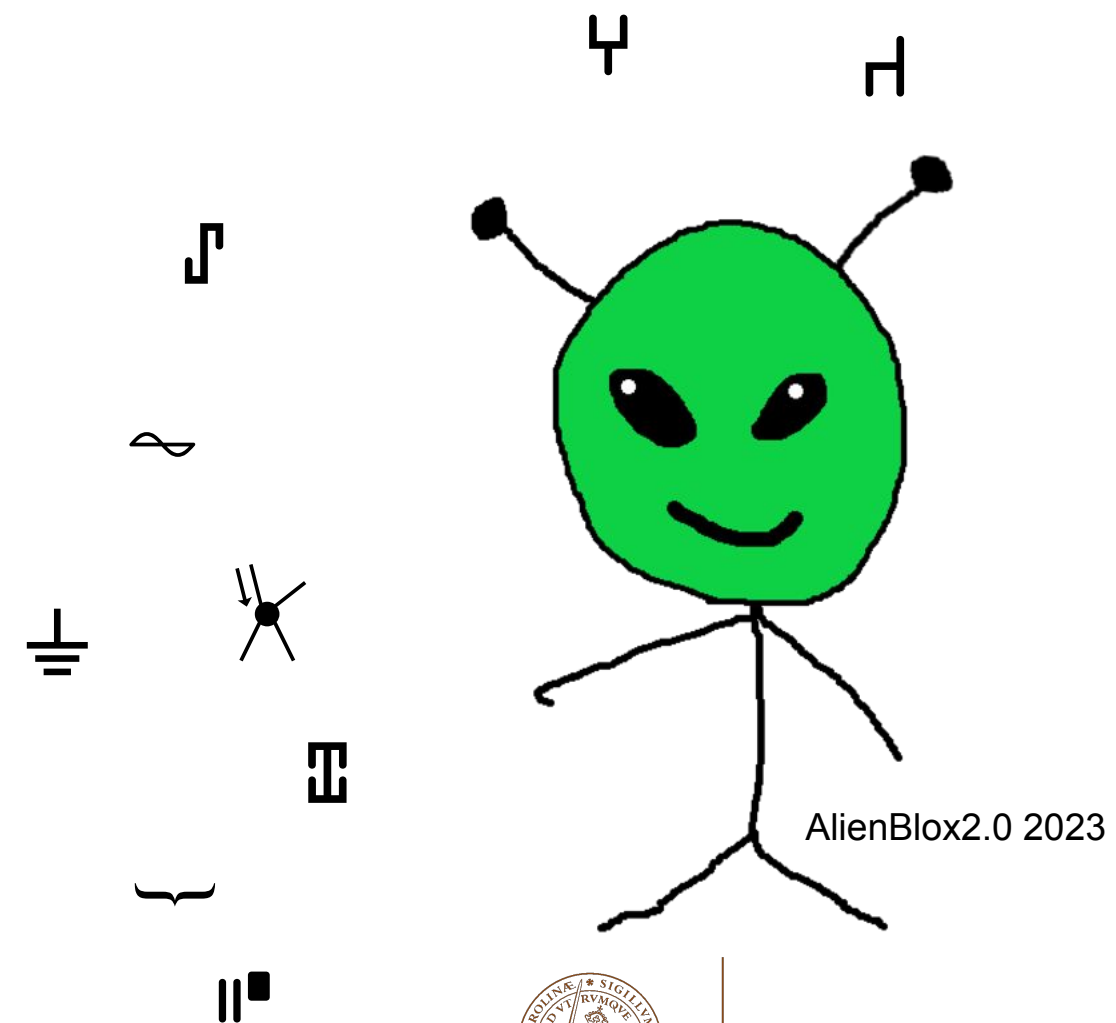
Intervjuresultat - utveckla sound

- Våga etablera, och inte alltid reagera.
- Vikten av en stark melodi.
- Att prioritera det musikaliska, och det som berör.
- En fin sak med instrumental musik.
- En onödig i separation i sig själv.
- Man kan inte vara alla till lags.

Diskussion

- Nationalitet kontra musikaliskt sound.
- Att bli definierad som nordisk jazzmusiker.
- ECM - utomnordiskt identitetsstöd?

Diskussion

- För många eller för få överraskningsmoment i musiken?
- Frihet i improvisation.
- Konsten av begränsningar.
- Vidareutveckling inom arbetet.
- Du inte kan hinna med allt.

Slutsats

- De mest framträdande karaktärsdragen som beskrivs av jazzmusikerna är en prioritering av sound och klangmedvetenhet, en atmosfär och att fånga känslor och stämningar i musiken.
- Nordisk jazz är folkmusikinspirerad med en mer minimalistisk ingång till harmonik än amerikansk jazz, melodiös, lyrisk och luftig.
- För att kunna utveckla ett eget sound menar studiens informanter att det är viktigt att jobba med exkludering av musikaliska element, input och output i sin kreativa skaparprocess, och att komma bort från sina tekniska reflexer och därigenom bli mer fri i sitt spel.

Referenser

- AlienBlox2.0 *Alien* (https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Alien_drawn_by_AlienBlox2.0.png). Hämtad 20-04-2024.
- Gagatsis, A. (2020). *Typologies of the North*.
(https://www.researchgate.net/publication/347437052_Typologies_of_the_North_Mediating_'Northernness'_in_Jazz_in_Scandinavia) Hämtad 23-02-2024.
- Roos, E. (2023 & 2024). *Egna Bilder*.
- Spotify *Nordic Jazz* (u.å) (<https://open.spotify.com/playlist/37i9dQZF1DX3joPD88EypN?si=aa919be6ef694347>) Hämtad 20-04-2024.
- Spotify *Svensk Jazz* (u.å) (<https://open.spotify.com/playlist/37i9dQZF1DX4roJ565TJ33?si=a33b193bc5644639>) Hämtad 20-04-2024.
- SVT. (2018) *En liten dokumentär om en stor konstnär*
(<https://www.svtplay.se/video/8DWbzkK/jan-johansson-en-liten-film-om-en-stor-konstnar>) Hämtad 10-03-2024.

Referenser

- Picryl 1&2 (u.å) *John Bauer (1882–1918)*
(<https://picryl.com/collections/john-bauer-18821918-09d475?page=1>). Hämtade 21-03-2024.
- Pixabay 1&2&3. (u.å). (<https://pixabay.com/>). Hämtade 20-03-2024.

LUNDS
UNIVERSITET

MUSIK-
HÖGSKOLAN
I MALMÖ

Referenser - ett urval

En del av de många betydande musiker/kompositörer som nämnts i intervjuer/spellistor i samband med arbetet om nordisk jazz (i ingen särskild ordning)

- Jan Johansson, Lars Jansson, Jan Garbarek, Palle Danielsson, Anders Jormin, Jon Christensen, Lars Danielsson, Mathias Algotsson, Espen Eriksen, Espen Berg, Kristjan Randalu, Martin Berggren, Nils Lan Doky, Mathias Landaeus, Vigleik Storaas, Helge Lien, Bobo Stenson, Eyolf Dale, Marius Neset, Trygve Seim, Mathias Eick, Arve Henriksen, Jakob Bro, Martin Tingvall, Terje Rypdal, Eivind Aarset, Bugge Wesseltoft, Thomas Fønnesbæk, Tord Gustavsen, Mats Eilertsen, Søren Bebe, Nils Petter Molvær, Georg Riedel, Magnus Öström, Lars Gullin, Esbjörn Svensson, Nils Landgren, Jan Lundgren, Britta Virves, Joel Lyssarides, Iiro Rantala, Dan Berglund, Monica Zetterlund, Anders Widmark.

LUNDS
UNIVERSITET

MUSIK-
HÖGSKOLAN
I MALMÖ

Intervjureferenser

- Intervjupersonerna fick information om syfte av intervjun och 4 intervjuer gjordes på Zoom samt en på plats (Musikhögskolan i Malmö). Intervjuerna på Zoom spelades in via zooms egen funktion och intervjun på plats spelades in med mobiltelefon. Därefter annoterades inspelningarna.
- Intervjun med Martin Berggrens gjordes 01-02-2024.
- Espen Bergs gjordes 27-02-2024.
- Jacob Karlzons gjordes 28-02-2024.
- Klas-Henrik “Klabbe” Hörngrens gjordes 13-03-2024.
- Kristjan Randalus gjordes 14-03-2024.

Exempel på musikanalys av K. Randalus album Absence:

Absence - Kristjan Randalu

- Modala skiften mellan olika tonala centrum.
- Mycket udda taktarter och rytmik som händer.
- Intensiva piano-riff men som ändå håller sig till ett särskilt soundscape.
- Intron får ta sin tid.
- Ackord rör sig ofta modalt och snarare än att använda dominantackord för att modulera modulerar låtar ofta snarare genom upprepad tematik.
- Alla låtar har inte alltid solon.
- Teman får ofta ta större plats.
- Trummornas roll är ofta mer målande än "timekeep-ande"
- Gitarristen använder sig mycket av pedaler.
- Mycket ostinaton och vissa minimalistiska stildrag?
- Inte så många dominantackord. Mer 3-klangsbaserat och enklare harmonik på så sätt att det inte används lika många färgtoner.
- Lite ovanligare sättning med piano elgitarr och trummor, snarare än mer traditionella sättningar som piano/gitarr-trio.
- Ingen användning av II-V-I
- Användning av ackord med andra toner i basen.
- Ganska mycket rubato.
- Improvisationer använder sig inte så mycket kromatik utan mer skalenligt.

LUNDS
UNIVERSITET

MUSIK-
HÖGSKOLAN
I MALMÖ

Musik som använts som underlag för undersökningen

- Anders Widmark Trio (1997) *Psalmer* [Album]. Parlophone Music Sweden.
- Alexi Toumarila Trio (2019) *Sphere* [Album]. Edition Records Ltd.
- Alexi Toumarila Trio (2013). *Seven Hills* [Album]. Edition Records.
- Bobo Stenson Trio (2018) *Contra La Indecisión* [Album]. ECM Records GmbH.
- Bobo Stenson Trio (2000) *Serenity* [Album]. ECM Records GmbH.
- Bobo Stenson Trio (2012) *Indicum* [Album]. ECM Records GmbH.
- Esbjörn Svensson Trio. (1999) *From Gagarin's Point of View* [Album]. ACT Music + Vision.
- Esbjörn Svensson Trio. (2003) *Seven Days of Falling* [Album]. Superstudio Gul/ACT Music + Vision.
- Esbjörn Svensson Trio. (2006) *Tuesday Wonderland* [Album]. ACT Music + Vision.
- Espen Berg Trio (2022). *Fjære* [Album]. ODIN/Grappa Musikkforlag AS.
- Espen Berg Trio (2015). *Mønster* [Album] Atterklang.
- Espen Eriksen Trio (2015) *Never Ending January* [Album]. Rune Grammofon.
- Espen Eriksen Trio (2010) *You Had Me at Goodbye* [Album]. Rune Grammofon.
- Espen Eriksen Trio (2022) *In the Mountains* [Album]. Rune Grammofon.

- Jan Johansson (1964) *Jazz på svenska* [Album]. Heptagon Records.
- Jan Johansson (1969) *Musik genom fyra sekler* [Album]. Heptagon Records.
- Jan Johansson (1996) *Barnvisor* [Album]. Heptagon Records.
- Jan Garbarek (1996) *Visible World* [Album]. ECM Records GmbH.
- Jan Garbarek (2012) *Dansere* [Album]. ECM Records GmbH.
- Jacob Karlzon (2019) *Open Waters* [Album]. Warner Music Group Germany Holding GmbH.
- Jacob Karlzon (2022) *Wanderlust* [Album]. Warner Music Group Germany Holding GmbH.
- Joel Lyssarides. (2022) *Stay Now* [Album]. ACT Music + Vision GmbH+Co.KG.
- Joel Lyssarides. (2019) *A Better Place* [Album]. Prophone Records.
- Keith Jarrett (1974) *Belonging* [Album]. ECM Records GmbH.
- Keith Jarrett (1978) *My Song* [Album]. ECM Records GmbH.
- Kristjan Randalu (2018). *Absence* [Album]. ECM Records GmbH.
- Kristjan Randalu (2009). *Desde Manhattan* [Album] JAZZNARTS RECORDS.
- Klabbes Bank (2007). *Kålsäter* [Album]. Imogena AB.
- Klabbes Bank (2012). *Protect the Forest* [Album]. Hoob Records.
- Lars Danielsson (2012). *Liberetto* [Album]. ACT Music + Vision GmbH+Co.KG.
- Lars Danielsson (2005). *Libera Me* [Album]. ACT Music + Vision.
- Lars Jansson. (1991). *A Window Towards Being* [Album]. Imogena AB.
- Lars Jansson. (1995). *Invisible Friends* [Album]. Imogena AB.
- Lars Jansson (2016). *More Human (Lars Jansson Trio)* [Album]. Savvy/Spice of Life
- Monica Zetterlund (1962). *Ahh! Monica!* [Album]. Universal Music AB.
- Martin Berggren Trio (2018). *Home* [Album]. Martin Berggren.
- Martin Berggren Trio (2021). *Christmas Time, Vol. 1* [Album]. Periferi Records.
- Mats Eilertsen (2011). *Skydive* [Album]. HUBRO / Grappa Musikkforlag AS.
- Nils Petter Molvær (1998). *Khmer* [Album]. ECM Records GmbH.
- Stan Getz (2012). *Stan Getz at Nalen med Bengt Hallberg* [Album]. Riverside Records

LUNDS
UNIVERSITET

MUSIK-
HÖGSKOLAN
I MALMÖ

LUNDS
UNIVERSITET

MUSIK-
HÖGSKOLAN
I MALMÖ